

איש חי
רוב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
ח'תם סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 887

מסכת קידושין ע"ב - ע"ח ♦ כלים כ"ז, י"ב - כ"ח, ב'

בס"ד, י"ד אייר תשע"ו

השבוע בגליון

- ♦ ההבדל בין סכנה סגולית לסכנה מוחשית
- ♦ כתר תורה שמור לבעליו
- ♦ איש עסקים שביקש לבדוק את נאמנותו של עוזרו
- ♦ אין להפקיד מעות בלא למנותם

♦ בהמות שאכלו סם מסוכן

- ♦ נידויים של בני כת שבתאי צבי
- ♦ המשתמש בשמו הפרטי לכתובת "קוויטלאך" בלבד
- ♦ בהמות שאכלו סם מסוכן
- ♦ מדוע "ספק ספיקא" לקולא?

דבר העורך

חלום של חלום

זכיה במפעל הפיס יכולה להצית דמיון של אנשים רבים. וכאשר זה קורה לשכן העני שלך...

הוא לא היה עני רגיל, כי אם אביון, דל, מסכן ואומלל. כותבי הסיפורים באותם הימים היו מביטים בדמותו כדי לתאר דמות לבושה בלאות, מקצצת נדבות, חרושת קמטים ואכולת דאגה. הוא ובני משפחתו התגוררו בבקתה רעועה שבימינו היו מוציאים לה צו הריסה מידי, והתפרנסו מתרומות ונדבות שעוברי-אורח רחמניים השליכו לעברם. שום דבר לא היה יכול להיות יותר גרוע, ובוודאי שלא יותר טוב.

ביום מן הימים החליט מיודענו לרכוש כרטיס פיס! הוא קיבץ נדבות במרץ רב, עבד שעות נוספות, עד שאגר את כמות הקופיקות הדרושות והצליח לרכוש כרטיס להשתתפות בהגרלה שנערכה באותו שבוע שבו הוצת דמיונו.

דף עב/א בירתא דסטיא איכא בבבל

נידויים של בני כת שבתאי צבי

זאת הפעם הזדמנה בפנינו אפשרות פז, ללמוד על אורח פסיקתם ודרכי קבלת ההכרעות של גדולי הפוסקים, שנחלקו אם יש להמנע מנידוי אדם אם בעקבות כך הוא עלול לצאת לתרבות רעה. שני הצדדים מסתמכים על דבריו של רבינו הקדוש, אשר בטרם פטירתו גילה לתלמידיו סודות נסתרים שנודעו לו ברוח הקודש. גמרתנו המתארת מאורע קדוש זה, מספרת, כי בין הדברים אמר רבי, שהתגורר בארץ ישראל, לתלמידיו, כי בשעה זו, אנשי העיר "בירתא דסטיא" שבבבל, שנודו על ידי רב אחי, ממירים את דתם.

לכאורה, יש להקשות, מדוע גילה רבי לתלמידיו עובדה שעתידיה להתברר להם כעבור ימים ספורים, כאשר השמועה על עיר שלמה שהמירה את דתה, תעשה את דרכה מבבל לארץ ישראל, ומדוע נזקק לכלול עובדה זו כאשר הוא עוסק בגילוי רזים וסודות כמוסים ונסתרים לתלמידיו? מכח שאלה זו, מסיק בעל תרומת הדשן (הובא ברמ"א יו"ד סימן של"ד סעיף א'), כי רבי ביקש ללמד את תלמידיו, שכאשר אדם מתנהג באופן שצריך לנדותו, כגון מחלל שבת וכדומה, אין להמנע מנידויו, אף על פי שעל ידי כך הוא עלול לצאת לתרבות רעה, כשם שנידה רב אחי את בני אותה עיר, למרות אף שהנידוי גרם להם להמיר את דתם.

אולם הט"ז (שם) חולק וסובר, כי יש להמנע מנידויו של אדם אם בעקבות כך הוא עלול לצאת לתרבות רעה, ואילו רבי כלל בדבריו את סיפור המרת הדת של בני אותה עיר כדי ללמד, כי כפי שעובדה זו עתידיה להתברר בפניהם בעוד מספר ימים, כך גם יתר דבריו נכונים ומושתתים על אדני האמת.

להלכה נתקבלה דעתו של הרמ"א, כי כאשר אדם נוהג שלא כדין, יש לנהוג בו בחומרא ואין מוטל על בית הדין לשקול את התוצאות שיגרמו מענישתו. כך גם נוקט חתם סופר (יו"ד סימן שכ"ב וזה"ש סימן ל"ו), הנוגע בנקודה שלא נתבארה על ידי פוסקים קודמים לו; לדעתו, מדברי רבי אנו גם למדים, כי גם אם יש חשש שאף בני משפחתו של המנוחה ייצאו לתרבות רעה בעקבות נידוי ראש משפחתם, אין להמנע מן הנידוי, כפי שנידו את בני אותה עיר שבסופו של דבר אכן המירו את דתם על נשיהם וטפם. כדוגמה לכך, מציין החתם סופר

צעילוי נשמת

הר"ר אליהו יחיאל מירון ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל
נלב"ע י"ט באייר תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י
ידידיו משפחת מירון שיחיו - תל אביב

צעילוי נשמת

הר"ר אברהם פסח סקורניק ז"ל
ב"ר צבי יהודה ז"ל
נלב"ע י"ג באייר תשמ"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו פרופ' הר"ר יהודה גבריאל סקורניק ומשפ' שיחיו - ת"א

צעילוי נשמת

הר"ר מאיר סנד ז"ל
ב"ר בן ציון ז"ל
נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו משפ' סנד שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר זלמן פנחס מובשובסקי ז"ל ב"ר חיים זאב ז"ל
נלב"ע ט"ו באייר תשע"ג **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

את בני כת שבתאי צבי, שנודו על ידי גדולי אותו דור, אשר לא חששו לגורל ילדיהם של בני הכת.

עם זאת בעל החתם סופר מצדד, כי כלל זה נוהג רק כאשר ברור לבית הדין, כי בכל מקרה יחנך המנוחה את ילדיו לתרבות רעה. אולם, אם ללא נידויו יחנך העברייני את ילדיו בדרך התורה והמצוות, ובעקבות הנידויו הוא עלול להוביל את ילדיו לתרבות רעה, יש להמנע מנידויו.

דף עה/א עד שישתקע שם עבודת כוכבים ממנו

המשתמש בשמו הפרטי לכתוב "קוויטלאך" בלבד

בפני דיני בית הדין בעיירה הוסיאטין הופיע רופא מפורסם, שביקש לגרש את אשתו. כידוע, בשטר הגירושין יש לכתוב את שם הבעל ואת שם האשה, כפי שנוהגים לכתובם ביום הגירושין. גם אם שמות אלו אינם זהים לשמות שנקראו בהם בשעת לידתם, אין מזכירים את שמם המקורי, אלא את שמותיהם הנוכחיים (בית יוסף סימן קכ"ט, רעק"א תנינא סימן נ).

ד"ר מרגלית: והנה, כאשר ביקשו לכתוב את שמו של הרופא בשטר הגירושין, התברר, כי איש אינו משתמש בשמו הפרטי של הרופא - משה, שכן, בכל המסמכים הרפואיים שיצאו מתחת ידו, היה הרופא חותם בשם "ד"ר מרגלית". כך גם כינוהו כל מכריו וכל אנשי עירו, ושנים ארוכות לא כונה הרופא בשמו הפרטי. לכאורה, היה על סופר בית הדין לכתוב בשם "ד"ר מרגלית", שהרי זהו כינויו הנוכחי בפי רבים. ברם, לאחר דרישות וחקירות התברר, כי אחת למספר שנים הרופא נהג לבקר בבית הכנסת, ובעיתים נדירות אלו הוא כובד על ידי הגבאי בעליה לתורה תוך הכרזה **"יעמוד ר' משה"**. לפיכך הסתפקו הדיינים, אם הזכרת שמו הפרטי בציבור אחת למספר שנים, גורמת לכך שאין זה נחשב ששמו הפרטי נשתקע ונשכח מן העולם.

המהרש"ם נכנס לעובי הקורה בשאלה מסובכת זו, והאריך ונימק בראיות אחדות, כי בשטר הגירושין יש לכתוב גם את שמו הפרטי של הרופא. אחד מטעמיו של המהרש"ם מתבסס על דברי סוגייתנו בה מבואר, כי גר צדק רשאי להנשא לפסולי חיתון. אולם, כאשר "נשתקע" שם הגר, אין הוא רשאי להנשא לפסולי חיתון, משום מראית העין. בפוסקים (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ט"ו הלכה ח', שולחן ערוך אה"ע סימן ד' סעיף כ"ב) מבואר, כי "נשתקע" פירושו, ש"לא יודע שהוא גר". מכאן הסיק מהרש"ם, כי דוקטור זה אינו מוגדר כמי ששמו הפרטי "נשתקע", שהרי מידי פעם בפעם מכריזים בקול רם את שמו הפרטי קבל עם ועדה, ואף שמאורע זה הוא נדיר, די בו כדי למנוע מהגדרת שמו הפרטי כשם "נשתקע".

הזכרת השם בקוויטלאך בלבד: לעומת זאת הכריע המהרש"ם (חלק ב' סימן רנ"א) להיפך, לגבי אשה שאחד משמותיה הפרטיים נשתקע ונשכח מלב הבריות, ואביה בלבד, בהכנסו לחדרו של הצדיק אל הקודש פנימה, היה מגיש "קוויטל" שבו כתב את שמה המלא של בתו. במקרה זה פסק מהרש"ם, הרי זה נחשב ששמה הפרטי "נשתקע", מאחר שגם הבת עצמה אינה משתמשת בשמה הפרטי שנשתכח, אלא אביה בלבד מזכירו באזניו של אדם אחד.

דף עה/א הוי ספק ספיקא וספק ספיקא לקולא

בהמות שאכלו סם מסוכן

כידוע, כאשר אדם נתקל בספק של איסור מדאורייתא, ובפניו עומדות שתי אפשרויות, אחת להקל ואחת להחמיר, כגון, שאינו יודע אם נכרי ניסך יין מסויים לעבודה זרה, עליו להחמיר ולנהוג בו כביין נסך, שהרי "ספיקא דאורייתא - לחומרא" (ביצה ג/ב). אולם, כמבואר בסוגייתנו, ב"ספק ספיקא" אין צורך להחמיר, כיון ש"ספק ספיקא - לקולא".

מדוע "ספק ספיקא" לקולא? "ספק ספיקא" הוא מצב שבו רוב צדדי הספק נוטים להיתר. הגמרא במסכת עבודה זרה (ע/א) נוקטת בדוגמא: גנבים חדרו לבתים ועוררו ספק אם היין שנותר בבתים אסור בשתייה, כי יתכן שהם נגעו בו. אולם, שמואל התיר לשתות את היין, מפני שבפניו ספק כפול: **א.** האם הגנבים נגעו ביין. **ב.** גם אם הם נגעו ביין, יש להסתפק אם הגנבים היו נכרים, או שמא יהודים היו, שאינם אוסרים את היין בנגיעתם.

הרשב"א מבאר (שו"ת סימן ת"א), כי "ספק ספיקא לקולא", משום שהתורה קבעה (שמות כג/ב): "אחרי רבים להטות", כלומר: יש לפסוק על פי הרוב, ומאחר שרוב צדדי הספק נוטים להיתר, אין צורך להחמיר (ועיין שב שמעתא, שמעתא א' פ' י"ח).

בהמות שאכלו סם מסוכן: בעליו של עדר בהמות גילה לתדהמתו, כי מאן דהוא הניח בפניהן עשב החשוד כמורעל, ויתכן שהבהמות אכלו ממנו. מאחר שהתורה צוותה לכל נכניס את עצמנו לסכנות, ככתוב (דברים ט/ט): "ונשמרתם מאד לנפשתיכם", נשאל הרדב"ז (הובא באבקת רוכל סימן

שעה לאחר פרסום התוצאות הוא פסק מקיבוץ נדבות. יום אחר כך הוא עקר עם משפחתו לבית מלון, מותיר אחריו את בלואיו בבקתה המזוהחת. יומיים אחר כך כבר היתה כל העיר כמרוקחה. הוא זכה. שלשה ימים אחר כך כבר הופיעה תמונתו בעיתון, לבוש בגדים מהודרים, לצד תמונת ארכיון של הברנש מכתבה בעלת הכותרת: "עולמם של קבצנים". מעולם לא היו לו חברים וידידים, אך גם מן הבחינה הזו השתנו חייו לבלי הכר. אחדים מהם צבאו עליו בסקרנות גלויה, מבקשים, מפצירים ומתחננים כי ישיח בפניהם את סיפור הזכיה.

נאותם ימים היו ההגרלות נערכות באופן הבא: הארגון האחראי על ההגרלות היה מנפיק סדרה של פתקים ממוספרים ברצף בזה אחר זה, והקונה היה מתבקש לבחור לעצמו פתק עם המספר המבוקש. לאחר שנערכה ההגרלה פורסם המספר הזוכה ברבים, ומי אשר החזיק בידו את הכרטיס הזוכה - היה הזוכה היחיד בהגרלה, כי לא היו שני כרטיסים זהים.

איך זכית? שבו והטרידוהו? מדוע בחרת דווקא מספר 120?

הוא נענה להפצרות ובארשת חשיבות הסביר: כמוני כפרעה, ואף יותר! מה הוא חלם שני חלומות, אף אני חלמתי שני חלומות. בפתרון החלום עדיף אני מפרעה, לפי שהוא נזקק ליוסף הצדיק לפתרון חלומותיו ואילו אני פתרתים בעצמי. ובכן, בליל יום ראשון חלום חלמתי ובחלומי שישים פרות רועות באחו. הקיצותי והנה חלום. בליל יום שני חלום נוסף חלמתי, ובחלומי חמישים גבעולי חיטה זהובים מתנועעים עם הרוח. הקיצותי וליבי לחש לי, הלא דבר הוא. מה פרעה חלם על פרות ושיבילים וסופו זכה לשבע שנות שובע - אף אני. ואילו משבע שנות הרעב איני חרד, כי כבר עברו עלי ארבעים ושתיים כאלו.

קהל השומעים פכר את ידיו בייאוש, מה לחלומותיו ולכרטיס המזל 120?

פשוט ביותר, הסביר הזוכה: שישים פרות ועוד חמישים שיבולים - יחד 120! הבעת שביעות הרצון העצמית שהתפשטה על פניו הפכה למבוכה רבת, שעה שהאזין בתדהמה לקריאות שעלו מן הסובבים אותו: שטיא! שישים ועוד חמישים הרי הם 110!

הוא עיסה את רקותיו הדואבות, ושוב חיך ואמר: "האם לא אתכם, אנשי העסקים, שמעתי אומרים פעמים רבות: בדרך לעיסקה טובה

אסור להרבות בחשבונות...? אם הייתי עושה חשבון פעם נוספת...

לא צריך לערוך חשבונות מוטעים, אבל בדרך לעיסקה טובה אסור להרבות בחשבונות!

החלטת - עשה!

הנך מוזמן לפנות ברגע זה למוקד הארצי של מאורות הדף היומי, ולממש את החלטתך זה מכבר לקבוע עיתים לתורה, עד 120!

טלפן עכשיו: 03-5775333

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ע"ב/ב וזרח השמש ובא השמש

השמש עדיין מאירה

מיתת צדיק נקראת ביאת השמש. אף על פי שהשמש שוקעת עדיין היא קיימת היכן שהוא ומאירה שם. אף צדיק שנאסף אל עמו, לא כלה ואבד אלא הוא עולה למקום גבוה יותר... (ספר החיים לאחי המהר"ל).

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה, 24 שעות ביממה מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

לעילוי נשמת

מרת **חדוה פרנצי מאייר** ע"ה

ב"ר שמעון הירשברגר הי"ד

נלב"ע ט"ו אייר תשע"ג **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י חתנה ובתה

מאיר ורחל ויניגר - קדומים

ר"ג) אם אכילת בשר בהמות אלו מותרת, למרות הסכנה הכרוכה בכך, משום שגם מקרה זה הוא "ספק ספיקא". שכן, אין ודאות שהעשב מסוכן, וכמו כן אין אנו יודעים אם הבהמות אכן אכלו ממנו. אולם, הרדב"ז הכריע שאסור לאכול את הבשר על אף "ספק ספיקא" זה, משום ש"חמירא סכנתא מאיסורא", והתורה מצווה באופן מיוחד להזהר מסכנות, כפי שניתן ללמוד מלשון הפסוק "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (מנחת אלעזר חלק ב' סימן ע"ו, שו"ת קרן לדוד אר"ח סימן א').

ההבדל בין סכנה סגולית לסכנה מוחשית: הפוסקים (הנ"ל ובעל טוב טעם ודעת חלק ג' סימן קצ"ח) מבהירים, כי הכרעה זו אמורה לגבי סכנה טבעית בלבד, שיש להחמיר בה גם במקרה של "ספק ספיקא". אולם בסכנה סגולית שאינה סכנה הנראית לעין, אלא שחז"ל בגודל קדושתם ידעו להורות לנו להמנע ממעשה זה או אחר הטומן בחובו סכנה, אין לנו להחמיר יותר משורת הדין, שכן, אינה דומה חומריתה של סכנה טבעית לסכנה סגולית. על ההשלכות המעשיות שנובעות מהכרעת הפוסקים, כי להבדיל בין סכנה טבעית לסכנה סגולית, נעמוד במקרה הבא.

עיסת קציצות במטבח ישיבה: במטבח של ישיבה נתגלתה קערה כשבתוכה עיסה מוכנה לטיגון. משגיח הכשרות של המטבח ניסה לברר את טיבה של העיסה אצל הטבחים ושאר העובדים, אך ללא הועיל. הכל הריחו את העיסה. חלק קבעו כי היא עיסת דגים, ומומחים נוספים הודיעו נחרצות כי זו עיסת בשר. משגיח הכשרות הניח את העיסה בפינת המטבח, כדי שלא יערבבוה עם בשר או עם דגים, שהרי אסור לאכול בשר ודגים ביחד כדברי הגמרא (פסחים ע"ב), שאכילת בשר ודגים גורמת למחלת הצרעת. לאחר מספר שעות, משבא המשגיח לבדוק את "קערותו", התברר לו שהיא נעלמה. מבט קצר לעבר מחבת ענקית שהכילה קציצות בשר, העלה ספק שמא במחבת זו גם ניתנו קציצות מהקערה שהוטמנה בצד. עתה עמד משגיח הכשרות בפני "ספק ספיקא": א. האם העיסה היא מבשר או מדגים. ב. גם אם העיסה היא מדגים, שמא כלל לא הניחוה בתוך המחבת, אלא במקום אחר לחלוטין.

והנה, נחלקו הפוסקים מדוע אכילת בשר ודגים יחדיו גורמת למחלת הצרעת. האם תוצאה זו נובעת עקב טבע גוף האדם, שאינו מסוגל לעכל בשר ודגים כאחד, או שמא זהו עניין סגולי שלימדונו חז"ל, אך אין זו סכנה טבעית. מעתה, גורלן של הקציצות שטוגנו במחבת, תלוי ועומד במחלוקת הפוסקים. שכן, אם האיסור לאכול בשר ודגים יחד הוא משום סכנה טבעית, כל הקציצות אסורות באכילה, מאחר שבסכנה טבעית אין להקל אף ב"ספק ספיקא". אולם, אם איסור אכילת בשר ודגים יחד נובע מסכנה סגולית, יאכלו ענווים וישבעו (תורת חסד אבן העזר סימן ה' אות ה', מנחת אלעזר שם, טוב טעם ודעת ועיין ט"ז ובנקודות הכסף י"ד סימן קט"ז).

דף ע"ב/ב כל משימות שאתה משים

כתר תורה שמור לבעלי

כידוע, שמעיה ואבטליון היו הזוג הרביעי שעמד בראש הסנהדרין בסוף תקופת החשמונאים ובתחילת ימי הורדוס. הם כיהנו בתפקידים רמים ביותר, שמעיה כנשיא, ואבטליון כאב בית הדין (אבות פרק א' משנה י', חגיגה ט"ז/ב). בני דורם כמהו למוצא פיהם, כפי שאומרת הגמרא (פסחים ע"ב), שהיו "חכמים גדולים ודרשנים גדולים". גם הלל הזקן לא ויתר על שמיעת דברי תורה מפיהם, ולשם כך טיפס על גגו של בית מדרשם, בעיצומו של ליל חורף מושלג על אף הסיכון שבדבר (יומא לה/ב).

בסוגייתנו מבואר כי אין למנות גרים ובני גרים לתפקידים שיש בהם שררה, שנאמר (דברים י"ז/ט): "**מקרב אחיך** תשים עליך מלך", וכך נפסק להלכה (רמב"ם הלכות מלכים פרק א' הלכה ד'). בטעם מצווה זו מבאר בעל שפתי כהנים (הובא ב"ילקוט מעם לועז", דברים, שם), שעל בעל תפקיד או שררה מוטל להשליט סדר ולהנהיג את הכפופים לו, וטבע העולם הוא שאנשים נשמעים יותר למנהיג שצמח מקרבם והוא בן עמם (עיין עוד בספר החינוך מצווה תצ"ז). על פי דברי סוגייתנו תמהו מפרשים רבים, כיצד מינו את שמעיה ואבטליון לתפקידי הנשיא ואב בית הדין, הרי הם היו מזרעו של גר צדק, כמבואר בגמרא (גיטין נ"ב), ששמעיה ואבטליון היו מבני בניו של **סנחריב?**

בעל נודע מיהודה (דורש לציון סוף דרוש ג) מתרץ, כי שמעיה ואבטליון אמנם היו מצאצאיו של סנחריב, אך אמם היתה ישראלית, ובסוגייתנו מבואר כי איסור התורה למנות גר לתפקיד בעל שררה נאמר דווקא לגבי אדם שאביו ואמו גרים.

תירוץ נוסף, הסבר נפלא וחשוב, אומר בעל חמדת ישראל (בקונטרס נר מצווה אות פ"ט על פי דברי הסמ"ג), כי כאשר גר הצדק הוא גדול בתורה עד שאין דומה לו בקרב כלל ישראל, ודאי שהוא

כל שהיא הוא לא נכשל בו, הרי הוא לוקה מכת מרדות (רמב"ם הלכות נדרים פרק י"ב הלכה י"ח).

על פי דברי סוגייתנו כתבו בעלי התוספות (קידושין לב/א ד"ה דמחיל), כי אסור לאדם להכשיל את חבירו גם בעשיית עבירה מדומה, כגון, לשכנעו לאכול בשר חזיר ולהניח לפניו בשר טלה. לפיכך דנו הפוסקים אם על המעביד להמנע מהנחת הפתיון הכספי לפני העובד למרות שהכסף מופקר, שהרי אם העובד ישלשל את הכסף לכיסו מתוך כוונה לגנוב, ייחשב לו הדבר כמעשה גניבה, והנחת הפתיון תהווה, איפוא, הנחת מכשול לפני עוור.

אין להפקיד מעות בלא למנותם: לדעת בעל בן איש חי (שו"ת תורה לשמה סימן ת"ז) אסור לאדם להניח מכשול ולגרות את יצרו הרע של חבירו, ומשום כך המעביד אינו רשאי לבחון את נאמנות העובד באופן זה. הוא מוסיף ואומר, כי משום כך גם אסור לאדם להפקיד מעות אצל רעהו בלא למנותם תחילה בפניו, כדי למנוע אפשרות שהנפקד יעלה על דעתו למעול בממון שבידו.

לעומת זאת, הגאון רבי יחיאל וינברג זצ"ל (שו"ת שרידי אש חלק ג' סימן ס"א, על פי דברי לחם משנה הלכות מלווה ולווה פרק ב' הלכות ז') כתב, כי אף על פי שהמעביד אינו בטוח בישרו ובנאמנותו של העובד, על פי ההלכה כל אדם הרי הוא ב"חזקת כשרות" עד שיוכח להיפך. לפיכך, רשאי המעביד להניח את הפתיון ואין מוטל עליו לחשוש שמא העובד יכשל בעבירה, שהרי יש עליו "חזקת כשרות" [לדבריו, המעביד אף אינו צריך להפקיד את הכסף לפני כן, שהרי אין לחשוש שהעובד יגנוב].

ראוי לכהן בתפקידים אלו. שכן, רק אם יש עוד גדולים בתורה כמוהו, כאשר ממנים אותו לתפקיד של שררה, הרי זה נחשב כמינוי. אולם, אם הוא הגדול בדורו: "אין אנחנו ממנים אותו כלל, כי כתר תורה שייך למי שגדול יותר בדור והוא שלו מדינא ולא צריך מינוי כלל", ושמעיה ואבטליון היו הגדולים שבדורם ולא היו זקוקים למינוי.

דף פא/ב ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה

איש עסקים שביקש לבדוק את נאמנותו של עוזרו

איש עסקים שביקש לבדוק את נאמנותו של אחד מעוזריו, הגה רעיון להניח סכום כסף גדול במקום שלעובד יש גישה אליו, ולבדוק אם העובד ישלשל את הכסף לכיסו, או שמא ינהג כהוגן ויחזיר לו את הכסף. המעביד שביקש להמנע מן האיסור "לפני עוור לא תתן מכשול", הפקיר את הממון כדי שגם אם העובד ייכשל ויקח את הכסף, לא יעבור על איסור גניבה, שהרי המעות הופקרו. ברם, גם פתרון זה אינו מוסכם על דעת כל הפוסקים, כפי שיבואר להלן.

סוגייתנו מביאה את הפסוק (במדבר ל"ג): "אשה הפרם וה' יסלח לה". פסוק זה נאמר לגבי אשה שנדרה נדר ובעלה הפרו, אך האשה לא ידעה שהנדר הופר על ידי בעלה ובכל זאת עברה על נדרה, על כך אומרת התורה שה' יסלח לה על מעשה זה. אף על פי שבפועל היא לא עשתה דבר-מה האסור מן התורה – היא זקוקה לסליחה. הגמרא מספרת כי רבי עקיבא היה בוכה כאשר קרא פסוק זה ואמר: "ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה שצריך סליחה וכפרה, מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה". ואכן, אדם שהתכוון לעבור עבירה ועשה את המעשה, אך לבסוף מסיבה

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

